



PM 2007:62 RIV (Dnr 322-786/2007)

Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning och ändring i högskolelagen

Remiss från Utbildningsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen överlämnas och återopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Utbildningsdepartementet har översänt promemorian "Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning" och promemorian "Förslag om ändring i högskolelagen" på remiss till bland annat Stockholms stad. Utbildningsdepartementet önskar synpunkter på förslagen och bedömningarna i de bägge promemoriorna.

Promemoriorna tar upp förändringar av grundläggande behörighet för sökande från gymnasieskolan och från gymnasial vuxenutbildning, den så kallade 25:4-regeln, urvalsgrunder och platsfördelning, meritvärdering och ikraftträdande för förslagen.

Enligt förslaget ges den som fått slutbetyg från ett nationellt eller specialutformat program och fått lägst betyget godkänt i minst 2 250 gymnasiepoäng och lägst betyget godkänt i kärnämneskurserna svenska, engelska och matematik grundläggande behörighet till utbildning på grundnivå. Motsvarande gäller för gymnasial vuxenutbildning.

Den så kallade 25:4-regeln föreslås avskaffas, där sökande som fyller 25 år senast kalenderåret då utbildningen börjar, har arbetat i minst fyra år och har kunskaper i kärnämneskurserna motsvarande ett nationellt program uppfyller kraven på grundläggande behörighet.

Vidare föreslås att urvalsgruppen för sökande med resultat på högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet tas bort. Högskolor och universitet ska i fortsättningen bestämma vilka urvalsgrunder som ska gälla för högst en tredjedel av platserna på en utbildning.

Slutligen föreslås att betyg i så kallade meritkurser ska kunna ge upp till maximalt 2,5 meritpoäng. De kurser som föreslås kunna ge meritpoäng är meritkurser i moderna språk, ytterligare moderna språk, engelska, matematik och områdeskurser.

De nya reglerna om grundläggande behörighet och meritvärdering kommer enligt förslaget att tillämpas vid antagningen till höstterminen 2010. 25:4-regeln föreslås tas bort redan vid antagningen till höstterminen 2008.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret som berett ärendet i samråd med utbildningsförvaltningen.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslagen och bedömningarna. Förslagen innebär att elevernas val av program och kurser blir viktigare och behovet av kvalificerad vägledning i stadens skolor kommer därför att öka.

Mina synpunkter

Utbildningsdepartementet har skickat promemorian "Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning" och promemorian "Förslag om ändring i högskolelagen" på remiss till bland annat Stockholms stad.

De föreslagna förändringarna av högskolans intagningsregler är överlag mycket positiva. Tyvärr har dagens regler, i kombination med gymnasieskolans utformning, där svåra studieförberedande kurser jämföras med lättare, ofta hobbybetonade, kurser lett till ett skadligt taktikval. Många elever har valt bort kurser som uppfattas som svåra till förmån för enklare. På längre sikt får det stora konsekvenser både för eleverna och för möjligheten att bedriva undervisning på en hög nivå vid våra universitet och högskolor.

Utbildningsdepartementets förslag kommer att ha en positiv inverkan på Stockholms gymnasieskolor. Genom att uppvärdera språk och matematik ges våra elever tydliga incitament att läsa ämnen viktiga för ett framgångsrikt yrkesliv och fortsatta studier. Goda kunskaper i språk, matematik och andra fördjupade ämneskunskaper kommer att göra eleverna bättre rustade för högre studier, men också vara en tillgång långt senare i livet.

Högskolestudier förutsätter att studenten kan tillgodogöra sig akademisk litteratur på både engelska och svenska. Goda kunskaper i matematik är också viktiga för problemlösning, logiskt tänkande och för att kunna tolka och förstå statistik och tabeller. Därför är det positivt att minst betyget godkänt i kärnämnen svenska, engelska och matematik, utöver godkänt i minst 90 procent av poängen, föreslås för grundläggande behörighet. Den som inte klarar av att uppnå godkänt i kärnämnen kommer att ha mycket små chanser att fullfölja högre studier.

Avskaffandet av 25:4-regeln och möjligheten att tillgodoräkna sig arbetslivserfarenhet på högskoleprovsresultatet är även det välkomna förslaget på förändring. Dessa regler försvårar för elever som vill ta steget tidigare till högre studier. Svenska studenter medelålder är hög i förhållande till situationen i jämförbara länder, och minst ur en sådan, arbetsmarknadspolitisk, synvinkel är det viktigt att förändra dagens regler. Det är dock viktigt att en sökande även fortsättningsvis kan uppnå kraven på grundläggande och särskild behörighet efter en särskild kompetensbedömning. Däremot bör dagens trubbiga system avskaffas.

Förslaget om meritvärdering av meritkurser kommer på sikt att få stora konsekvenser för elevernas kursval i gymnasiet. Det är min förhoppning att förslagen kommer att leda till ett uppsving för språk- och matematikstudier, ämnen som under senare år i allt för hög grad har valts bort till förmån för lättare kurser. För att nivån på undervisningen vid universitet och högskolor ska kunna vara hög är det viktigt att eleverna kommer väl rustade till våra lärosäten, vilket i sin tur är beroende av att de väljer mer krävande kurser i språk och matematik under gymnasieåren.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Som svar på remissen överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 22 mars 2007

LOTTA EDHOLM

Bilaga

Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning och ändring i högskolelagen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin*, (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Delvis godkänna Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Därutöver anför följande

Regeringen ger genom den korta remisstiden ingen möjlighet för staden att ordentligt undersöka vilka konsekvenser som förslaget kan leda till. De ändrade reglerna kan påverka framtiden för väldigt många människor och det är därför oförsvarligt att låta förslaget gå ut med så kort remisstid. Att ärendet dessutom kommer till utbildningsnämndens ledamöter med så kort varsel är ett slag mot den demokratiska gången för beslutsfattandet i staden. Vi kan inte ta seriösa beslut i frågor som vi inte vet konsekvenserna av. Tid måste ges för att ordentligt utreda vad förändringarna skulle kunna leda till.

Målet för utbildning inom grund- och gymnasieskolan ska alltid vara hög kvalitet och goda kunskaper, men det är farligt när man utan grundliga analyser börjar välja åt eleverna genom att bestämma vilka ämnen som ska premieras. Att de som antas till högskola och universitet genomför hela sin utbildning är naturligtvis angeläget. Men det är också viktigt att vissa grupper inte blir överrepresenterade i högskolevärlden. Risken med att göra vissa kurser till viktigare än andra är att elever från studieovana hemförhållanden blir fortsatt överrepresenterade i högre studier, eftersom de redan i gymnasiet gör strategiska val med inriktning på högskolestudier. Å andra sidan behöver även förhållandet mellan meritvärdet för hobbybetonade kurser och övriga kurser belysas i en konsekvensanalys, med främsta fokus på hur det påverkar elever från studieovana förhållanden.

Andra aspekter som behöver belysas innan ställning kan tas till ändrade behörighetsregler är hur möjligheten till det livslånga lärandet garanteras. Att läsa vidare på högskola eller universitet ska vara ett alternativ oavsett var i livet man befinner sig. Det är få som efter grundskolan vet precis vilken gymnasieutbildning som passar dem bäst och ännu färre som direkt efter avslutade studier går vidare till precis det jobb eller den högre utbildning som vederbörande alltid har drömt om. Ännu färre stannar i det valda yrket och trivs med det under resten av sitt liv. Det är därför viktigt att personer inte blir utestängda från nya livschanser och vidare studier på grund av val och prioriteringar som de gjorde under gymnasietiden. Antagningsmöjligheter som 25:4-regeln och kombinationen av högskoleprov och arbetslivserfarenhet spelar stor roll för dem som börjar studera senare i livet och måste även fortsättningsvis vara en möjlighet.

Vi befärar att det föreslagna meritssystemet kommer att skapa negativa effekter i flera andra viktiga avseenden. Ur ett rättviseperspektiv kommer det att vara omöjligt att garantera alla elevers möjlighet att få tillgång till de extra kurser som krävs. Det blir också, som förslaget ligger, orättvist över tid för de elever som går ut gymnasiet före 2010. Förslagets styrelseffekter på gymnasieskolan blir också förödande då elever genom taktiska val kan höja sina möjligheter till högskolestudier. Valet av kurser under gymnasietiden kommer att präglas av taktik och vad den sittande regeringen anses vara värdefull kunskap. Att välja en meritkurs kan ge samma höjning av snittbetyget som att höja sig från G till VG i hälften av de ämnen man redan läser. Tillsammans blir effektiviteten av förslaget det motsatta mot vad som önskas uppnås.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Carin Jämtin*, *Roger Mogert*, *Teres Lindberg* och *Mirja Räihä Järvinen* (alla s), *Stefan Nilsson* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Utbildningsdepartementet har skickat promemorian "Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning" och promemorian "Förslag om ändring i högskolelagen" på remiss till bland annat Stockholms stad. Utbildningsdepartementet önskar synpunkter på förslagen och bedömningarna i de bägge promemoriorna.

Promemoriorna tar upp förändringar av grundläggande behörighet för sökande från gymnasieskolan och från gymnasial vuxenutbildning, den så kallade 25:4-regeln, urvalsgrunder och platsfördelning, meritvärdering och ikraftträdande för förslagen.

Enligt förslaget ges den som fått slutbetyg från ett nationellt eller specialutformat program och fått lägst betyget godkänt i minst 2 250 gymnasiepoäng och lägst betyget godkänt i kärnämneskurserna svenska, engelska och matematik grundläggande behörighet till utbildning på grundnivå. Motsvarande gäller för gymnasial vuxenutbildning.

Den så kallade 25:4-regeln, där sökande som fyller 25 år senast kalenderåret då utbildningen börjar, har arbetat i minst fyra år och har kunskaper i kärnämneskurserna motsvarande ett nationellt program uppfyller kraven på grundläggande behörighet, föreslås avskaffas.

Vidare föreslås att urvalsgruppen för sökande med resultat på högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet tas bort. Högskolor och universitet ska i fortsättningen bestämma vilka urvalsgrunder som ska gälla för högst en tredjedel av platserna på en utbildning.

Slutligen föreslås att betyg i så kallade meritkurser ska kunna ge upp till maximalt 2,5 meritpoäng. De kurser som föreslås kunna ge meritpoäng är meritkurser i moderna språk, ytterligare moderna språk, engelska, matematik och områdeskurser.

De nya reglerna om grundläggande behörighet och meritvärdering kommer enligt förslaget att tillämpas vid antagningen till höstterminen 2010. 25:4-regeln föreslås tas bort redan vid antagningen till höstterminen 2008.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret som berett ärendet i samråd med utbildningsförvaltningen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslagen och bedömningarna i promemorian. Förslagen innebär att elevernas val av program och kurser blir viktigare och behovet av kvalificerad vägledning i stadens skolor kommer därför att öka.

Ändrade regler för grundläggande behörighet

Enligt promemorian förutsätter högskolestudier att studenten kan tillgodogöra sig och förstå akademisk litteratur på såväl svenska som engelska. Goda kunskaper i matematik har allmänt sett betydelse för studentens förmåga till problemlösning och logiskt tänkande samt för att kunna tolka och förstå statistik, tabeller och diagram. Stadens grundskolor och gymnasieskolor arbetar mycket med språk- och matematikutveckling då detta anses vara viktigt för måloppfyllelsen i flera ämnen.

Stadsledningskontoret delar uppfattningen att kraven på grundläggande behörighet bör vara lika oavsett vilken skolform eleverna genomgått. Stadsledningskontoret bedömer att vissa studenter kommer att förlänga sina studier jämfört med tidigare, vilket medför ökade kostnader för staden.

I förslaget anges att 25:4-regeln bör ersättas med en individuell bedömning av den sökandes reella kompetens. Ålder och arbetslivserfarenhet bör inte per automatik ge grundläggande behörighet utan en sökande bör istället bedömas utifrån sina faktiska meriter och arbetslivserfarenheten ska vara relevant. Stadsledningskontoret delar den uppfattningen. Vissa sökande som tidigare var behöriga till högre utbildning genom 25:4 regeln måste nu eventuellt skaffa sig behörighet genom den kommunala vuxenutbildningen.

Urvalsgrunder och platsfördelning

I syfte att öka direktövergången från gymnasieskola till högskola föreslås att sökande med resultat på högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet, tas bort. Stadsdelningskontoret ser positivt på att direktövergången ökar. Då fler som vill studera direkt efter gymnasieskolan också får möjlighet att göra det kan det komma att minska stadens kostnader för försörjningsstöd och arbetsmarknadsåtgärder.

Meritkurserna syftar till att uppmuntra elever i gymnasieskolan att läsa språk och matematik. Kunskaper på fördjupande nivå i dessa ämnen bör premieras vid urval till högre utbildning. Kurserna syftar även till att premiera studier som är relevanta för den högskoleutbildning en elev avser att söka till. Stadsledningskontoret anser att kurserna fyller en viktig funktion.